

ZO SVETA SYMBOLOV

OD NAJSTARŠÍCH ČIAS...

...sprevádza človeka symbol ako kultúrny element prenášajúci dôležité obsahy, ako určitá rovina vyjadrovania a komunikácie a súčasne aj ako reprezentant hlbokých ľudských hodnôt.

Napriek tomu, že súčasná doba je v porovnaní s minulosťou viac zameraná na rozum a hmotu, symboly majú v ľudskom živote stále dôležité miesto: **objavujú sa v umení**, v tradíciách, dokonca aj vo sfére každodenného života. Každý z nás má v živote symboly, **ktoré má rád a ktoré k nemu prehovárajú.**

Symboly sú „univerzálnym jazykom“ ľudstva a s určitými konkrétnymi symbolmi sa stretávame v mnohých kultúrach, podobne ako so základnými hodnotami, za ktorými ľudia vždy kráčali, snažili sa ich pochopiť, **oživiť a aplikovať do života.** Pojmy ako dobro, krása, pravda, spravodlivosť zostávajú stále aktuálne, rovnako **ako nadčasové symboly, ktorých výber Vám prinášame.**

[Pokiaľ by ste sa aj o tejto téme radi dozvedeli viac, pozývame vás prihlásiť sa na kurz FILOZOFIA PRE ŽIVOT, v ktorom sa zoznámime so základnými hodnotami klasických východných aj západných kultúr, ktoré sú aj dnes veľmi aktuálne a sú neustálou výzvou pre ľudské myslenie, cítenie aj konanie.](#)

... LOTOS ...

Lotos je v celej východnej kultúre tradičným symbolom čistoty a krásy. Obzvlášť v budhizme sa jeho prostredníctvom zobrazuje zušľachťovanie ľudského ducha. Lotos má korene v bahne, jeho stonka rastie vo vode a nad jej hladinou sa smerom k slnku otvára kvet. Napriek tomu, že vyrastá z bahna, jeho kvet je krásny a bahnom nedotknutý. Púčik je symbolom potenciálu v človeku, rozvinutý kvet symbolom osvietenia. Budhovia, ľudské bytosti, ktoré vlastným úsilím dosiahli dokonalosť, sú často zobrazovaní stojaci alebo sediaci na veľkom lotosovom kvete.

Kvet lotosu pláva vždy na vode, vlny sa pred ním rozostupujú, voda ho nikdy nezmáča. Voda symbolizuje svet okolo nás a kvet lotosu symbolizuje človeka. Človek a svet sú úzko spojení. Tak ako lotos rozkvitá len na vode, môže sa človek realizovať len na tomto svete. V budhizme symbolizuje cestu k osvieteniu, a rovnako tak má v budhizme význam aj farba lotosu. Biela predstavuje čistotu a stav duchovnej dokonalosti, červený lotos je symbolom čistoty srdca, lásky a vášne. Modrý lotos symbolizuje víťazstvo ducha nad zmyslami a múdrosť. Ružový lotos je najkrajší a najvzácnejší, určený pre najvyšších bohov.

Podľa starovekých egyptských mýtov bol lotos prvou bytosťou na Zemi. Povstal z prvotných vôd a svetla. V jednom z mýtov o stvorení sveta sa egyptský boh Ra objavuje ako dieťa vznášajúce sa na hladine vôd na lotosom kvete. Lotos bol v Egypte symbolom Slnka.

Indická mytológia prisudzuje lotosu ešte dôležitejšiu rolu ako starí Egypťania. Podľa nej celá Zem pláva na vode na veľkom lotosovom kvete. Traduje sa, že lotos vyrástol priamo z pupku boha Višnu, ktorý býva zobrazovaný ako leží na lotosovom kvete. Višnuova manželka Lakšmí, ktorá je bohyňou šťastia, lásky a krásy, má lotosový kvet v ruke a rovnako aj jej pleť má farbu lotosu. Symbol lotosu však v Indii zďaleka nepatrí len k histórii. Aj dnes je lotos v tejto kultúre symbolom krásy a čistoty a objavuje sa ako významný prvok aj v modernej architektúre.

Tiež v Číne je dodnes symbolom čistoty a cudnosti. Najlepšie ľudské vlastnosti boli vždy spájané práve s lotosom. Podľa starovekého čínskeho mýtu sa na záhadnej „západnej“ oblohe nachádza lotosové jazero a každý kvet, ktorý v ňom rastie, je spojený s dušou zomrelého. Ak bol človek počas života mravný a dobrosrdečný, potom jeho kvet rozkvitne, a ak je to naopak, kvet zvädne.

Východné tradície späté s kvetom lotosu sa prejavujú aj v kresťanstve, a to v obraze ľalií a tulipánov.

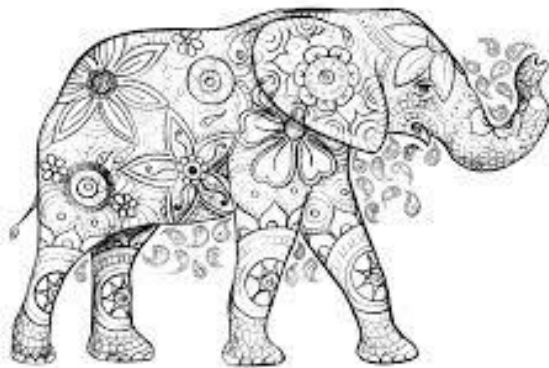
Od dávnych čias sa verilo, že lotos umožňuje zrod Bohom – v lotose sa prebúdzia Boh, čo znamená, že aj v ľudskom vnútri sa božská podstata - duša prebúdzia a rozvíja v harmónii a láske do „lotosového kvetu“.

... SLON ...

V širšom a univerzálnom zmysle je to symbol sily a moci, nielen fyzickej ale tiež mentálnej a duchovnej.

Hinduistické tradície ho stotožňujú s Ganéšom, bohom múdrosti, synom Šivu a Parvati. Jeho ľudské telo predstavuje mikrokozmos, to manifestované, a jeho slonia hlava makrokozmos, to nemanifestované; je počiatkom a koncom. V procesiách je tátošom kráľov, v prvom rade Indru, kráľa neba, ktorý takto symbolizuje silu zvrchovanosti.

Vďaka svojmu oblému tvaru a svetlosivej farbe sú slony na Ďalekom Východe symbolom oblakov. Odtiaľ pochádza mýtická domnienka o existencii okrídlených slonov, ktoré vytvárajú oblačnú čiaru na horizonte. V Siame, Laose a Kambodži biely slon prináša dážď a dobrú úrodu, keďže Indra, kráľ neba, ktorý na ňom jazdí, je tiež božstvom búrky.

Slon plní úlohu zvieratá podopierajúceho svet: štruktúru kozmu predstavujú štyri piliere, ktoré nesú nebeskú klenbu, symbolizujú stabilitu a neochvejnosť. Jóga ho pripodobňuje k čakre Muladhara, elementu zeme, ovládaniu centra štyroch smerov pozemského priestoru. V Strome života, ktorý zjednocuje Nebo so Zemou, je slon v korune, odkiaľ prichádza svetlo žiariace od vrchov až do údolí.

V budhistických učeniach kráľovná Maya počne Budhu vďaka mladému slonovi, ktorý sa v jej sne dotkne jej tela chobotom, nástrojom činu a nebeského požehnania, ktorým umožní narodenie Avatára.

Jeho sila prináša tým, ktorí ho vzývajú, splnenie ich želaní. Ako boh múdrosti a odstraňovateľ prekážok býva Ganéša vzývaný na začiatku dôležitej úlohy alebo na začiatku kníh.

Znázornený na stĺpe symbolizuje slon svetlo poznania. Je tátošom bódhisatvu (prebudená bytosť), čím vyjadruje silu jeho poznania, schopnú prebudiť človeka k uvedomeniu si svojho vlastného osudu.

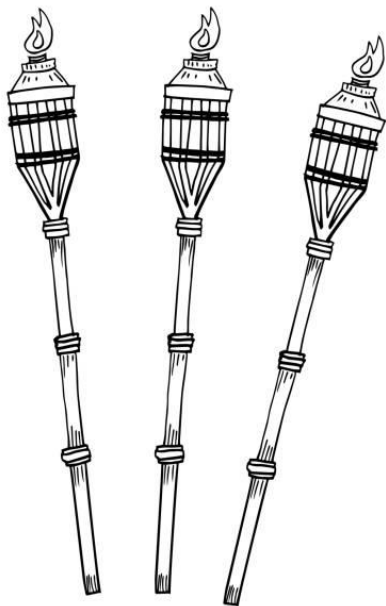
So symbolom slona sa stretáme aj v západnej tradícii, nezriedka na bohatej výzdobe hlavíc románskych stĺpov. Taktiež prenikol aj do mariánskej symboliky a stal sa jedným z príkladov uvážlivosti (lat. temperantia) a zároveň bol symbolom neporaziteľnej sily. Bol považovaný za múdreho, za vodcu udávajúceho správny smer, a predstavoval vzor mravnej čistoty. Na stredovekých gobelínoch, kde sú zvieratami symbolizované živly, slon predstavuje element zeme.

... FAKĽA ...

Jej svetlo a teplo ju stotožňujú so Slnkom, predstavuje teda symbol očisty ohňom, ktorý ničí hmotné a negatívne prvky. Jej plameň stúpa vždy hore k nebu, tak ako túžba hľadať božský pôvod človeka, ktorú tiež reprezentuje. Je symbolom neuhasiťajúceho svetla v človeku. Jej svetlo žiari na cestu smerom k osvieteniu.

Ako prejav svetla sa vzťahuje na posvätné a duchovné poznanie, ktoré osvetľuje duše múdrych ľudí. Je to mystický vnútorný oheň, o ktorom hovorili tie najstaršie tradície, počnúc mysterióznou civilizáciou Mayov až po mocné Rímske impérium, prenášaný všetkými veľkými školami filozofie.

Plameň symbolizuje vyšší život, svetlo inteligencie, osvetľujúce záhady zjavujúce sa prebudenému človeku, ktorý túži bojovať s temnotami svojej nevedomosti. Preto je symbolom hĺbky a inšpirácie, ktorá svojim ustavičným vzostupným pohybom poskytuje flexibilitu, rytmus a večnosť všetkému, čo existuje.

V mýte o Heraklovi je fakľa zbraňou – ňou víťazí nad lernskou hydrou, obludou s deviatimi hlavami. Hrdina na ňu útočí z diaľky horiacimi šípami, pretože dych vychádzajúci z papule tohto monštra bol smrteľný pre každého, kto sa k nemu priblížil. Aby hlavy, ktoré neskôr odťal svojím mečom, znovu nerástli, požiadal o pomoc svojho synovca Iolaa, nech zapáli blízky les a horiacimi kmeňmi vypáli oblude rany po odťatých hlavách.

Podstatou symbolu fakle je oheň poznania, ktorý sa medzi ľuďmi prenáša „podávaním fakle“, aby sa zachovala tradícia nadčasovej múdrosti, ktorá je bijúcim srdcom všetkých veľkých civilizácií.

Fakľa je jedným zo základných symbolov Olympijských hier. Tradícia zapaľovania Olympijského ohňa fakľou pochádza z čias prvých Olympiád v starovekom Grécku a je pripomienkou ohňa, ktorý Prométeus daroval ľuďom. Oheň pochádzal zo samotného sídla bohov, z Olympu, a je tak symbolom božskej iskry, ktorú si od tých čias nesie každý človek vo svojej duši.

Fakľa je pripomienkou víťazstva a radosti, slobody a vykúpenia, a zároveň symbolizuje nádej uprostred temnej noci.

... JEDNOROŽEC ...

Jednorožec je bájný tvor podobný koňovi, avšak na čele má jeden špirálovitý roh. Má vznešený vzhľad a je bielej farby. Tradične je chápaný ako symbol dobra, krásy, nevinnosti a čistoty, pričom tieto kvality sa nevzťahujú len na fyzickú úroveň.

Vo svojich dielach ho spomínajú už antickí autori. Grécky lekár Ktésias (5. st. p. n. l.) uvádza, že roh „monokera“ má liečivé a magické účinky. Aj v krajinách Orientu sa stretne so zmienkami o bájnom zvierati, len jeho podoba je trochu odlišná. Niekedy je podobný antilope, inokedy jeleňovi, ale vždy s typickým atribútom – jedným rohom. Nachádzame ho aj v príbehu čínskeho mudrca Konfucia, zástancu spravodlivosti a morálky. Zjavenie jednorožca bolo predpoveďou Konfuciovho odchodu zo sveta, v ktorom upadli tradičné hodnoty.

V tradíciách východných Slovanov sa volá „Indrik“, je cárom všetkých štvornohých zvierat žijúcich vo vysokých horách na konci sveta. Živí sa len vodou a neublízuje iným živým tvorom.

Najviac zmienok pochádza z európskeho stredoveku, kedy patril medzi najtypickejšie mýtické bytosti. Jednorožec – „unicornus“ bol pokladaný za mimoriadne vzácne zviera. Jeho roh bol symbolom nepremožiteľnej sily. Ak sa z neho niekto napil, ochránilo ho to pred jedom a epilepsiou. Všeobecne bol považovaný za účinnú ochranu pred jedmi, preto sa veľmi dlho symbol jednorožca nachádzal v mnohých

lekárňach.

V poézii trubadúrov bol symbolom rytierskej lásky. Stredoveké príbehy opisujú jednorožca ako bojovníka vzbudzujúceho hrôzu. Jediný, kto ho dokáže chytiť, je čistá deva, ku ktorej sám príbehne, položí si hlavu do jej lona a zaspí.

Jednorožec bol vďaka svojmu symbolizmu častým motívom používaným aj v heraldike. Stal sa tiež symbolom kráľovskej súdnej právomoci, pretože „svojím rohom zahubí vinníkov“. Práve preto sa stal erbovým zvieratom predovšetkým v Anglicku.

Svoje miesto má aj v kresťanskej tradícii, kde je symbolom samotného Ježiša Krista ako „najčistejšieho z najčistejších“.

Dodnes je obľúbeným hrdinom v mnohých príbehoch a rozprávkach, pretože symbolizuje to, po čom všetci stále túžia a čoho stále nie je dostatok – dobro, krásu a čistotu ľudských bytostí, ich skutkov a vzťahov. Tradície hovoria, že toto vzácne zviera sa vo svete objaví až vtedy, keď v ňom budú spomenuté hodnoty trvalo prítomné. A to nezávisí od nikoho iného než od každého z nás.

... LABUŤ ...

V grécko-rímskom antickom svete bola labuť dôležitým symbolom. Jej ohybný krk a nepoškvrnené biele perie predstavovali archetyp čistoty a ušľachtlosti. Predovšetkým sa spájala s gréckym bohom Apolónom, solárnym bohom tvorivej harmónie. Labuť, ktorá bola prítomná pri zrode tohto boha, ho prenáša vzduchom a vďaka jeho sile má schopnosť veštíť. Podľa tradície ho každý rok záprah labutí tiahnucich jeho voz odváža na sever do zeme Hyperborejcov, ktorá je symbolom druhého sveta. Slávna „labutia pieseň“ sa pripisuje prorockému daru, ktorý spomína už Aischylos: Apolónov vták, keď sa blíži jeho smrť, vydáva plačlivé a zároveň obdivuhodné zvuky.

V západnej kultúre sú dodnes labute vnímané ako symbol partnerskej vernosti, pretože celý život žijú vo zväzku len s jedným partnerom.

V Indii je čierna labuť symbolom rozvahy či inteligencie, jednoducho schopnosti rozlišovať. Nazýva sa Kala Hamsa a je výnimočným vtákom schopným oddeliť mlieko od vody v tekutine zloženej z týchto dvoch elementov, pričom mlieko symbolizuje duchovnú časť a voda hmotnú. Tiež je spájaná so stvorením sveta: je to práve veľká labuť Hamsa (doslovne „ja som ten“) sediaca na

kozmickej vajci, z ktorého vznikol prejavovaný svet a objavil sa na povrchu prvotných vôd. Labuť potom predstavuje prvotný dych, ktorý vdychuje život hmote v zárodku.

Na Sibíri je labuť symbolom zostupu šamana do podsvetia. Podľa povesti kmeňa Tungov prvého šamana sprevádzala do podsvetia práve labuť.

Labuť nájdeme aj na letnej oblohe a predstavuje tzv. Severný kríž. Letí priamo Mliečnou cestou a najjasnejšou hviezdou tohto súhvezdia je hviezda Deneb, ktorá bola podľa prastarej tradície ochrankyňou a dárkyňou života a smrti. Deneb spolu s hviezdami Altair (v súhvezdí Orol) a Vega (v súhvezdí Lýra) tvoria Letný trojuholník. Labuť na oblohe sa spája s vládcom Olympu, ktorým nebol nik iný ako Zeus. Vždy, keď sa chcel pozrieť na ľudí, bral na seba podobu labute. Pri jednej takejto návšteve Zeme ho obzvlášť zaujala spartská kráľovná Léda. Tá Dia v podobe labute zachránila pred obrovským orlom, čo ho prenasledoval, a z dotyku krídel božskej moci Léda počala blížencov Kastora a Polluxa a aj krásnu Helenu.

Labuť so svojím vznešeným a lадným vzhľadom je tiež symbolom Dámy, ktorá je charakteristická čistotou, odvahou a schopnosťou obetavej lásky.

... LABYRINT ...

V gréckej mytológii je labyrintom krétsky palác kráľa Minóa, kde je uväznený Minótaurus a odkiaľ hrdina Théseus nemôže vyjsť bez pomoci Ariadninej nite. Je to predovšetkým križovatka ciest, pričom niektoré z nich nemajú východ. Samotná podstata labyrintu spočíva v tom vymedziť na čo najmenšom možnom priestore čo najzložitejšiu spleť cestičiek a tak skomplikovať pútnikovi príchod do cieľa, ktorý chce dosiahnuť.

Tento zložitý komplex sa našiel v prístupových chodbách do niektorých pravekých jaskýň. Je namaľovaný pri vchode do jaskyne kúmskej Sibily. Poznali ho tiež v Egypte. Jeho spojenie s jaskyňou poukazuje na to, že má umožniť súčasne prístup do centra prostredníctvom určitej iniciačnej cesty, a zároveň neumožniť to tým, ktorí nie sú povolani.

Labyrinty vyryté na podlahe kostolov boli podpisom spoločenstiev a bratstiev staviteľov, ktoré takto nahrádzali cestu do Svätej zeme. Niekedy nachádzame v ich centre jeruzalemský chrám. Veriaci, ktorý sa nemohol zúčastniť naozajstnej púte, si aspoň v predstavách mohol prejsť púť prostredníctvom labyrintu kráčajúc do jeho centra.

Labyrint bol používaný ako ochranný systém dverí opevnených miest nie len proti ľudským nepriateľom, ale i proti vplyvom zlých síl.

Tanec Thésea je odkazom na putovanie labyrintom. A stretávame sa s ním aj v Číne. Naznačuje prítomnosť niečoho vzácneho a posvätného. Labyrint umožňuje vstup iba tým, ktorí poznajú jeho pôdorys. Nábožensky má význam obrany proti útokom zla, ktoré chce znesvätiť tajomstvá.

Labyrint môže mať aj solárny význam, pretože predstavuje palác dvojitej sekery, kráľovského emblému, čiže archaického blesku Dia – Minóa. Býk uväznený v labyrinte je taktiež solárny. Je to kráľovská moc, vláda Minóa nad jeho ľuďom.

V kabalistickej tradícii labyrint plní magickú funkciu, ktorá je jedným z tajomstiev pripisovaných Šalamúnovi. Preto sa labyrint v katedrálach nazýva Šalamúnovým labyrintom. V očiach alchymistov je to obraz ucelenej práce na Diele spojenej s najťažšími prekážkami. Táto interpretácia sa spája s asketicko-mystickou náukou, ktorá spočíva v koncentrácii sa na svoje vlastné vnútro skrz tisíce ciest pocitov, prekonávajúc všetky prekážky k čistej intuícii, navracajúc sa k svetlu bez toho, aby sme sa nechali zviešť z cesty. Vstup do labyrintu a návrat z neho je symbolom smrti a duchovného vzkriesenia.

Labyrint predstavuje vnútornú svätyňu, kde sídli to najtajomnejšie z ľudskej bytosti. Môže byť vnímaný ako kombinácia dvoch elementov: špirály a pletenca. A v takomto prípade vyjadruje nepretržitú úlohu špirály bez konca a večný návrat zobrazený pletencom.

... MOTÝĽ ...

V mnohých kultúrach je motýľ spájaný hlavne s ľudskou dušou. Zázračná premena húsenice na motýľa z neho činí symbol schopnosti rastu, evolúcie, zmeny a transformácie, ale rovnako je aj symbolom znovuzrodenia a zmŕtvychvstania.

Pre grécko-rímsku antiku bol motýľ vylietajúci z kukly symbolom nesmrteľnej duše (Psyché). Preto sa Psyché, bohyňa duševnej krásy či skôr personifikácia duše, často zobrazuje na umeleckých dielach práve s motýľími krídlami. Samotné slovo psyché označuje v gréčtine dušu, dych aj motýľa.

Tiež boh spánku (Hypnos) má na vyobrazeniach na hlave motýľie krídla, pretože spánok bol chápaný ako periodické vymanenie sa duše z pozemských pút.

Aj u Slovanov sa stretávame s týmto symbolom ako prejavom nesmrteľnej duše. Stretávame sa aj so spojením symbolu motýľa s ľudskými emóciami. Možno práve poletovanie tohto tvora symbolizuje prelietavosť našej psychiky, niekedy ťažko uchopiteľnej a nestabilnej.

Často je motýľ spájaný so šťastím a krásou, hravosťou, radosťou a ľahkosťou. V Číne je synonymom pre šťastie a dlhovekosť a jeho let symbolizuje bezstarostnosť. V Japonsku je symbolom mladej ženy, dva motýle sú emblémom šťastného manželstva a jeden biely motýľ symbolizuje dušu zosnulého.

Aztékom pripomínal trepot motýľích krídiel ohnivé plamene, preto je v starom Mexiku motýľ symbolom plápolajúceho ohňa. Niekedy je tiež spájaný so Slnkom. Symbolizuje zároveň pocit pominuteľnosti a nenávratnosti života. Ako posvätné a okrídlené zviera zastupuje motýľ v aztéckom kalendári siedmy deň.

Symbolom duše a vzkriesenia je aj v Mexiku a Polynézii. V Kongu vysvetľujú život motýľa ako odzrkadlenie života človeka. Dieťa symbolizuje malá húsenica, človeka v dospelosti veľká húsenica, štádium kukly reprezentuje starobu a smrť. Potom z kukly vyletí motýľ - duša, ktorá odletí, aby sa mohla reinkarnovať.

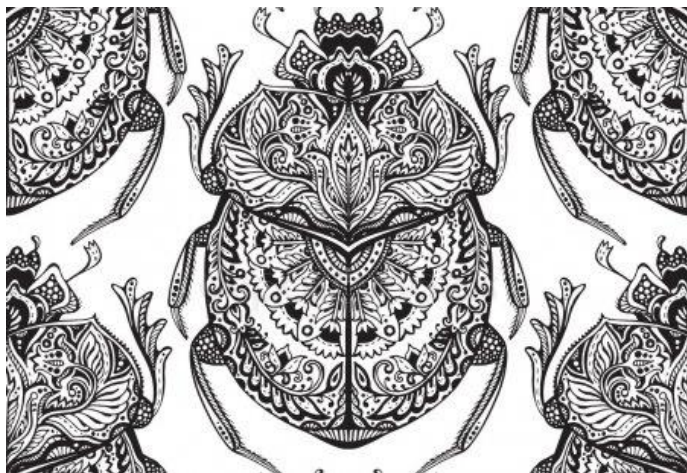
V neposlednom rade sa so symbolom motýľa stretávame aj v heraldike, a to predovšetkým v prípade francúzskych rodov.

... SKARABEUS ...

Skarabeus je jedným z najuctievanejších a najčastejšie sa vyskytujúcich egyptských symbolov. Má dvojaký symbolizmus: so zloženými krídlami je to učeník, ktorý začína svoje putovanie a krok za krokom rozťahuje svoje krovky, až kým nerozvinie schopnosť rýchlo nimi pohybovať. Vtedy sa zdvihne a letí k Slnku, stávajúc sa Cheprerom, symbolom zasvätenca a učiteľa, spojeným s Amonom, okrídleným slnečným kotúčom.

Gréci a po nich Rimania prevzali vetu, o ktorej sa hovorí, že bola vyrytá na stĺpoch, ktoré podopierali títo posvätní skarabeovia v egyptských chrámoch: „Ja som Cheprer, učeník; keď roztvorím svoje krídla, znovu sa zrodím.“

Význam slova Cheprer je „stať sa“, teda sa utvoriť, formovať, transformovať, alebo znovu stvoriť. Preto je skarabeus symbolom vzkriesenia, znovuzrodenia, reinkarnácie, obrazom Slnka, ktoré sa každý deň znovu rodí zo seba samého. S tým súvisí aj zobrazovanie skarabea gúľajúceho guľôčku, čo je z jednej strany obraz samotného Slnka, a z druhej strany obraz učeníka, ktorý sa formuje do dokonalosti.

Všeobecne je symbolom nového života a zmŕtvychvstania. Skarabeovia, ktorí vyliezali z bahna, boli vnímaní ako analógia života vystupujúceho z prvotnej hory a boli symbolom samovoľného stvorenia. Prispel k tomu aj ich život. Ich potomstvo sa rodilo akoby zázrakom, pretože skarabeovia kladú vajíčka do guľičky trusu, z ktorej sa rodí ich potomstvo, akoby vzniklo samé zo seba.

V Egypte bolo tradíciou mŕtve telá pokrývať symbolmi, ktoré ich mali chrániť, a Skarabeus sa aj v týchto súvislostiach vyskytoval veľmi často. Bol vnímaný ako symbol nového života, preto ho kladli zomrelým na srdce. Pre svoj magický význam bol často používaný ako talizman, pečatidlo alebo ozdoba s rôznymi nápismi.

... HVIEZDA ...

Hviezdne nebo je odpradávná udivujúcim a inšpirujúcim elementom v živote človeka. Hviezdy boli vždy spájané s niečím, čo človeka prevyšuje, či už s božstvami, vznešenými bytosťami, mytológiou alebo priamo s múdrosťou, ktorá svojím svetlom rozráža temnotu. Hviezdy sú preto aj symbolom vnútornej cesty filozofa: „Per aspera ad astra“, teda „cez prekážky ku hviezdám“... Znak hviezdny označoval v Egypte tiež učiteľov.

Pre Egyptánov mala zvláštny význam hviezda Sírirus, ktorá svojím príchodom na nebo oznamovala každoročné rozvodnenie rieky Níl, čo spájali aj s bohyňou Isis a jej plačom za Osiridom. Stretávame sa aj s častým vyobrazením päťcípej hviezdny pripomínajúcej morskú hviezdicu. Egyptania ju spájali s nebeskými hviezdami, pretože nočnú oblohu stotožňovali s praoceánom. Takáto hviezda je symbolom bohov a tiež nesmrteľných duší, a preto zdobila stropy chrámov či veká sarkofágov. Samotné pyramídy v Gíze boli postavené tak, aby kopírovali rozmiestnenie niekoľkých hviezd zo súhvezdia Orion.

S božstvami spojenými s hviezdami sa stretávame v mytológiách prakticky celého sveta. Opis vzniku hviezd nájdeme v najrôznejších mýtoch o stvorení sveta – v Egypte ich porodila nebeská bohyňa Nut, vo fínskom epose Kalevala sú hviezdy kúsočkami škrupek vajca, ktoré spadlo z lona prvej bohyně Ilmatar. V Grécku sa o vznik hviezd postarala Gea – prvotná hmota, keď sa rozdvajila a vytvorila svoj protiklad – Urána, hviezdne nebo.

V kresťanskom symbolizme sú znamením a nositeľom svetla, poslúchajú božiu vôľu, niekedy sú priamo spájané s anjelmi. Hviezda sprevádzala aj troch mudrcov z Orientu na ceste do Betlehema.

Päťcípej hviezdou alebo pentagramom sa označovali Pytagorejci, používal sa v okultizme, ale jeho história siaha až k starodávnejmu Egyptu a Babylonu. Vždy bol symbolom dokonalosti – no v ľudskom podaní. Spája sa s piatimi zmyslami, v kresťanstve s piatimi ranami Ježiša Krista, v Číne s úplnosťou piatich elementov. Zaujímavosťou je, že takáto hviezda má vo svojej geometrii množstvo pomerov čiar v tzv. Zlatom reze.

Šesťcípej hviezda je taktiež prítomná v kultúrach naprieč svetom. Najčastejšie si ju spájame s Dávidovou hviezdou, židovským symbolom, používaným ako ochranný talizman. Takto sa však začala používať až v stredoveku. Korene šesťcípej hviezdny siahajú oveľa ďalej. Na Východe predstavuje predovšetkým spojenie duality. Hexagram je tvorený dvomi opačne otočenými rovnostrannými trojuholníkmi, vyjadrujúcimi mužský a ženský princíp, ducha a hmotu, aktivitu a pasivitu. V alchýmii je toto spojenie znázornením elementov ohňa a vody a takisto reprezentáciou známeho výroku „Ako hore, tak aj dole.“

... SRDCE ...

Srdce je starodávny symbol a má viaceré významy. V západnom svete ho najčastejšie vnímame ako symbol lásky, ale v staroveku bolo symbolom stredu, centra a predstavovalo ohnisko života a vedomia. Všetky tradičné kultúry doň umiestňovali aj inteligenciu a intuíciu. Často sa považovalo za príbytok duše, a preto symbolizovalo aj dušu. Bolo teda duchovným aj citovým centrom ľudskej osobnosti.

Vo vertikálnej schéme ľudského tela existujú tri základné body: mozog, srdce a reprodukčné orgány. Z týchto troch sa práve srdce nachádza uprostred, čo z neho robí centrálny bod, ktorý určitým spôsobom koncentruje ideu a energiu zvyšných dvoch. Podľa alchymistov je srdce obrazom Slnka v človeku, rovnako ako zlato je obrazom Slnka na zemi.

V náboženskom význame sa objavuje u Aztékov, hinduistov, budhistov, moslimov, židov, Keltov a taoistov. Srdce v plameňoch je symbolom zapáleného kresťana.

Pre Indov je to Brahmapura, sídlo Brahmú a Prajapatiho (čo je Brahma vo svojej reprodukčnej úlohe, pôvod časových cyklov). Pre jeho dvojaký pohyb je tiež symbolom rozpínania a následného zmršťovania Univerza.

V Číne zodpovedá elementu zeme, elementu ohňa a číslu 5, v ktorom sa nachádza svetlo zjavenia. V srdci prebýva „šén“, t. j. duch, a bolo vnímané ako zdroj inteligencie.

Egyptania znázorňujú srdce ako nádobu „ib“, ktorá obsahuje elixír nesmrteľnosti. Boh Ptah najskôr rozmýšľal o Univerze svojím srdcom a až potom ho zhmotnil silou Slovesa. Ako centrálny orgán bolo srdce zodpovedné za všetky príhody

tela, ducha a duše. Keďže vháňa krv do všetkých častí ľudského tela, predstavuje sídlo osobnosti, centrum života, vôle a inteligencie.

Na základe ústrednej úlohy tohto orgánu bolo srdce ako jediný vnútorný orgán ponechávané v mumifikovanom tele, pretože len tak mohol mŕtvy žiť ďalej. Symbolicky sa srdce kladlo na jednu z misiek váh pri posmrtnom „Vážení duše“, a preto je spájané s vedomím a večnosťou. Keďže čas je vonkajší pohyb špirály prejaveneho sveta, a keďže srdce sa nachádza v centrálnom bode, symbolizuje Ja, ktoré sa nachádza v strede rozličných životov v rámci obrovského kola reinkarnácií a jeho evolučnou úlohou je navrátiť sa k svojmu prapôvodu.

V islamskej tradícii sa srdce spája s mystikou a kontempláciou. Je to trón Boha, skryté miesto vedomia.

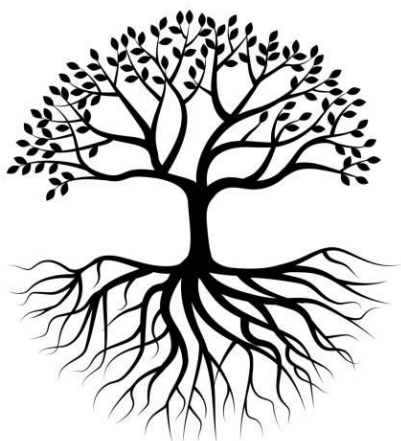
V heraldike srdce často znamená lásku ako centrum osvietenia a šťastia, a preto sa zvykne zobrazovať v plameňoch alebo s korunou, krížom či ľaliou.

... STROM ...

V najširšom význame strom reprezentuje život kozmu v jeho neustálom vznikaní a evolúcii, avšak jeho bežnejších významov je veľa: vertikálnosť; os alebo stred sveta; zjednotenie neba a zeme; cyklickosť ročných období, života, smrti a regenerácie.

Je v spojení so štyrmi elementmi: voda cirkuluje v jeho miazge, zem sa do jeho tela dostáva prostredníctvom koreňov, vzduch vyživuje jeho lístie a trením jeho dreva vzniká oheň.

Strom ako obraz sveta predstavuje spojenie troch úrovní kozmu: podzemnej, kde sa rozvíja semienko a jeho korene; pozemskej, kde sa rodí a rastie jeho kmeň a konáre; a nebeskej, kde vzduch výšín hojdá jeho lístie, zdvíha jeho konáre k nebu a umožňuje jeho kvetom a plodom otvoriť sa svetlu Slnka. Koreňom stromu zodpovedajú draci a hady (prvotné, prapôvodné sily), kmeňu zodpovedajú zvieratá ako lev, jednorožec a jeleň, ktoré vyjadrujú ideu pozdvihnutia, napadnutia a preniknutia, a koruna zodpovedá vtákom, ktoré symbolizujú nebeské telesá.

Tento symbol v sebe ukrýva taktiež súvislosti s alchymistickými farbami: korene – čierna, kmeň – biela a koruna – červená. Had ovinutý okolo stromu symbolizuje vzostupnú špirálu a koruna, kde hniezdia a lietajú vtáky, tvorí spojenie medzi svetom pozemským a nebeským.

Mnohé stromy vstúpili do kultúrnej pamäte celých ľudských spoločenstiev. Stálozelené znamenajú nesmrteľnosť, opadavé zase kolobeh znovuzrodenia. Mnohé boli posvätné a prisudzovali sa rôznym božstvám a niektoré životodarné stromy, napr. datľová palma v Mezopotámii, sa stali symbolickými Stromami života. Pre Keltov bol posvätným stromom dub, v Germánii lipa, v Indii figa a u hinduistov banán. V severskej mytológii sa hovorí o jaseň nazývanom Yggdrasil, ktorý rastie medzi ríšou bohov nazývanou Ásgard, ríšou ľudí nazývanou Midgard a podsvetím menom Hel.

Kabala rozpráva o obrátenom Sefirotickom strome, ktorý ako strom múdrosti alebo strom života má svoje korene v nebi, vetvami sa rozvíja smerom dole a predstavuje boha na nebesiach ako pôvodcu všetkých vecí.

V budhizme, ako strom Bodhi, je osvietením a životom, reprezentuje samotného Budhu a pre brahmanizmus sú jeho korene božskou Triádou pozostávajúcou z Brahm, Višnu a Šivu.

Vo védizme, tak, ako aj v ďalších náboženstvách, sa veľmi často znázorňuje obrátený strom, život, ktorý sa rodí v nebi a ťahá sa k zemi, rozširujúc svoje konáre po svete. Toto je idea, o ktorej nám nehovorí len Upanišády, ale aj Platón, kniha Zohar a islamské náboženstvo.

... FÉNIX ...

Fénix je mýtický vták spájaný s ohňom a kultom slnka. Podľa Herodota a Plutarcha je to sťahovavý vták etiópskeho pôvodu, obdarený výnimočnou dlhovekosťou. Tento vták má schopnosť zrodiť sa z vlastného popola potom, čo zhorel v ohni. Je jedným z najdôležitejších symbolov premeny, zmŕtvychvstania, znovuzrodenia a nesmrteľnosti.

V Egypte, v podobe vtáka Bennu, prilieta podľa najslávnejšieho mýtu každých 1400 rokov do Heliopolis, kde na posvätnom kameni ben ben zámerne zhorí, aby sa zo svojho popola opäť zrodil ako mladý vták. Okrem symbolu premeny a znovuzrodenia symbolizoval tiež opakujúce sa javy v prírode, striedanie ročných období a ročný pohyb slnka po oblohe (symbol solárnych cyklov), spájal s egyptským kalendárom a s každoročnými životodarnými záplavami Nílu.

Pre Arabov je to vták, ktorý sa zdržiava len na hore Qaf, ktorá je centrom sveta. V židovskej tradícii sa Fénix každých 1000 rokov vracia do vajca, z ktorého sa omladený opäť zrodí. V Perzskej mytológii sa nazýva Simurg a je symbolom božského princípu a mystickej cesty duše k svetlu.

Čínsky fénix Feng-chuang je stelesnením princípu jin a jang. Vo svojom aspekte feng je symbolom mužského princípu a slnka, zatiaľ čo ako chuang je symbolom ženského princípu a mesiaca. Je symbolom cisárskej rodiny, pričom ženská časť chuang sa spája s osobou cisárovnej ako náprotivok cisára, ktorý je spájaný s drakom. Spolu symbolizujú jednotu, šťastné manželstvo a manželov privádzajú do raja nesmrteľných. Vďaka jeho sfarbeniu do červena ho taoisti volajú „Cinabaritový vták“. Na emblémoch sa používa v súvislosti s juhom, letom, ohňom a červenou farbou. Je aj slnkom, životom a nesmrteľnosťou, pretože je tátošom nesmrteľných.

Pre Grékov je tiež sprievodcom na druhý svet, preto sa Fénix v podobe sochy nachádza na proxe mnohých posvätných bárok.

Tak ako sa podstata Fénixa nedá pochopiť len pomocou jeho mena, a Boh sa nemôže pochopiť prostredníctvom jeho mien a kvalít, rovnako tak Fénix predstavuje práve to, čo uniká inteligencii a myšlienkam. Je tvorivým a ničivým ohňom, pôvodom a koncom sveta; je zástupcom Šivu a Orfea. Symbolizuje zmŕtvychvstanie zosnulých potom, čo prejdú vážením duše, ak je ich negatívna svednosť posúdená ako pravdivá.

NOVÁ AKROPOLIS
MEDZINÁRODNÁ ORGANIZÁCIA

Kultúrna asociácia Nová Akropolis je pobočkou medzinárodnej organizácie, ktorá má tri hlavné oblasti činnosti: filozofia, kultúra a dobrovoľníctvo. Združujeme dobrovoľníkov, ktorí pripravujú vzdelávacie, kultúrne, sociálne a ekologické aktivity v podobe prednášok, kurzov, divadelných predstavení, workshopov, tvorivých dielní, programov pre detské domovy či ekologických podujatí.

Spoločne sa venujeme porovnávaciemu štúdiu filozofií, klasických kultúr či symbolizmu, inšpirujeme sa myšlienkami veľkých osobností filozofie, psychológie, vedy, kultúry a humanizmu a pracujeme na tom, aby sme tieto idey a hodnoty pretavili do konkrétnych činov prospešných nášmu okoliu.

[Pravidelne v Bratislave, Košiciach a Banskej Bystrici pripravujeme pre širokú verejnosť kurz pre rozvoj osobnosti „FILOZOFIA PRE ŽIVOT“.](#)

Ďalšie informácie o kurze nájdete na: www.filozofiaprezivot.sk

Viac informácií o našej činnosti sa môžete dozvedieť aj na:

www.facebook.com/akropolis.slovensko

www.akropolis.sk

www.acropolis.org

www.filozofiaprezivot.sk

Alebo nás kontaktujte na adrese: Osadná 15, 831 03 Bratislava, tel.: 0904 403 791